

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2026-02-13
Besvaras senast
2026-02-18 kl. 12.00

Till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:503 Granskning av rättsväsendet

I en rättsstat är det av stor vikt att förebygga all form av rättsosäkerhet inom rättsväsendet. Rättsosäkerhet kan leda till allvarliga skador, såväl för den som blir drabbad som för den allmänna tilltron till rättsväsendet. Mycket allvarligt är det också om sådan rättsosäkerhet riskerar att leda till att de som är rättsväsendets företrädare tillåts stå över de lagar som gäller för övriga medborgare och företag eller om de tillåts agera på ett sätt som inte är förenligt med den allmänna rättsuppfattningen i samhället.

Jäv handlar om att rubba förtroendet för opartiskhet hos den som ska handlägga ett ärende. Jävsreglerna, som hör till de mest centrala reglerna i förvaltningslagen, har tillkommit för att garantera ett objektivt och opartiskt handlande från förvaltningsmyndigheternas sida. I grundlagen (1 kap. 9§ regeringsformen) finns samma objektivitetsprincip uttryckt på följande sätt:

Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saktighet och opartiskhet.

Utifrån grundlagens och förvaltningslagens objektivitetsprincip och de jävsgrunder som anges i förvaltningslagen framstår det inte som opartiskt och rättssäkert att låta enbart jurister, utan insyn och medverkan av icke-jurister, få granska och döma jurister.

Anledningen till detta är givetvis att det inte kan anses opartiskt eller rättssäkert att låta yrkeskollegor som har personliga och yrkesmässiga relationer döma varandra.

Men förfarandet att låta jurister utan medverkan av icke-jurister få granska och döma jurister tillåts ske:

1. I tvistemål i allmänna domstolar där ena parten i målet utgörs av jurister och därtill centrala frågor i målet kan utgöras av för jurister allmänna gemensamma yrkesintressen.
2. Hos Särskilda åklagarkammaren företräd av riksåklagaren som granskar till dem anmälda domares eventuella brott vid tjänsteutövning i allmänna domstolar.
3. Hos Sveriges advokatsamfund som granskar och dömer till dem

anmälda advokater för att ha begått brott mot god advokatetik/-sed. En av regeringen utsedd person medverkar då beslut fattas i Advokatsamfundets disciplinnämnd men denne invänder sällan mot de beslut som advokaterna i majoritet fattar. Det har visat sig att invändningar inte har kommit in ens mot vissa beslut som varit så uppenbart partiska och felaktiga att Högsta domstolen senare har ändrat dem.

4. Hos Justitiekanslern (JK), som bland annat har till uppgift att utöva tillsyn över Advokatsamfundets egentillsyn i disciplinfrågor.

Jag vill därför ställa följande fråga till justitieminister Gunnar Strömmer:

Har ministern gjort någon analys av rättssäkerheten i mål och ärenden inom de delar av rättsväsendet som nämnts ovan, och vad är i så fall resultatet av en sådan analys?

.....

Elsa Widding (-)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren